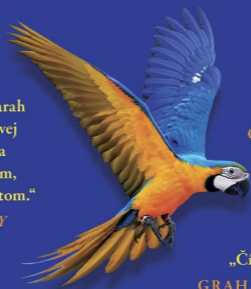

THE SUNDAY TIMES BESTSELLER

SARAH
WINMANOVÁ

„Stránky Sarah
Winmanovej
sa hemžia
nespútaným,
bujarým životom.“

SUNDAY
TIMES

„Skrz-naskrz
nádherné,
plné nádeje!“

JOANNA
CANNONOVÁ

„Číra radosť!“

GRAHAM NORTON

ZÁTIŠIE

KNIŽNICA
SVETOVÝCH BESTSELLEROV

Z anglického originálu Sarah Winman: STILL LIFE,
ktorý vyšiel vo vydavateľstve 4th Estate,
an imprint of HarperCollinsPublishers, Londýn 2021,
preložila Daniela Šinková.

Vyšlo vo Vydavateľstve TATRAN, Bratislava 2023 ako 5421. publikácia
a 194. výtlačok edície LUK – Knižnica svetových bestsellerov.
Vydanie I.

Prebal a polep podľa pôvodného návrhu spracoval Peter Zentko.

Zodpovedná redaktorka Adriana Oravcová

Jazykové redaktorky Ivana Fábryová, Zlata Sršňová

Technický redaktor Peter Zentko

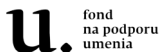
Sadzba AldoDesign

Vytlačil FINIDR, s.r.o., Český Těšín.

www.slovtatran.sk

:: knihy pre **hodnotnejší** život

Preklad diela bol podporený z Fondu na podporu umenia.

All rights reserved.

Published by arrangement with Rachel Mills Literary Ltd.

Copyright © Sarah Winman 2021

Translation © Daniela Šinková 2023

Slovak edition © Vydavateľstvo TATRAN 2023

ISBN 978-80-222-1443-8

SARAH
WINMANOVÁ

ZÁTIŠIE

TATRAN

Pre mamu
Pre Patsy
Pre Stellu Rudolphovú (1942 – 2020)

„Jedinou zmysluplnou témou je príbeh dvoch ľudí usilujúcich sa o záchranu toho druhého.“

E. M. Forster, *Commonplace Book*

„Jedným z hlavných cieľov osvieteného cestovateľa po Taliansku je zvyčajne oboznámiť sa do istej miery s jeho umeleckými pokladmi. Dokonca aj tí, ktorí sa obvykle vo voľnom čase oddávajú tým najprozaickejším záľubám, sa v Taliansku nevedomky stávajú obdivovateľmi poézie a umenia. Cestovateľ vybadá, že sú natoľko prepojené so scénami z každodenného života, že sa s ich vplyvom stretáva na každom kroku a mimovoľne podlieha ich sile.“

Karl Baedeker, *TALIANSKO: Sprievodca pre cestovateľov*, 1899

Človek je mierou všetkých vecí.

1944

Kdesi v kopcoch Toskánska si na terase skromného *alberga* pochutnávali na neskorom obede dve anglické staré dievky Evelyn Skinnerová a Margaret Akási. Písalo sa druhého augusta. Bol nádherný letný deň, pokiaľ odhliadneme od toho, že zúrila vojna. Uhol slnečných lúčov a viničom obrastená treláž nad ich hlavami sa postarali o to, že jedna sedela v chládku a druhá na slnku. Podávalo sa skromné menu, ale postup Spojencov oslávili veľkým pohárom chianti. Nízko letiaci bombardér ich na okamih zahabil tieňom. Chopili sa ďalekohľadu a lúštili označenie. Ten je náš, skonštatovali a zamávali mu.

Králik je lahodný, pochvalovala si Evelyn a pohľad sa jej stretol s majiteľom fajčiacim vo dverách. *Coniglio buonissimo, signore!* povedala aj smerom k nemu.

Signor si vložil do úst cigaretu a nadvihol ruku – bolo to niečo medzi zahajlovaním a pozdravom, ťažko povedať.

Myslíš, že je fašista? zisťovala Margaret potichu.

Nie, nemyslím, odvetila Evelyn. Hoci Taliani sú politicky dosť nerozhodní. Odjakživa.

Počula som, že ich teraz strieľajú. Fašistov.

Každý strieľa každého, zakontrovala Evelyn.

Napravo od nich zapíšťala strela. Vybuchla na vzdialenom kopci a vyhodila do vzduchu hlúčik malých cyprusov.

To bolo ich, usúdila Margaret a oblapila stôl, aby uchránila fotoaparát a vínový pohár pred tlakovými vlnami.

Počula som, že našli Botticelliho, utrúsila Evelyn.

Ktorého?

Primaveru.

No, vďaka bohu, zareagovala Margaret.

Aj Giottovu *Madonnu* z Uffizi. A Rubensove *Nymfy a satyrov* a ešte jeden – Evelyn sa tuho zamyslela – ach áno. *Večeru v Emauzách.*

A čo Pontormo? Nejaké správy o jeho *Snímaní*?

Nie, ešte nie, odvetila Evelyn a vytiahla si z úst kostičku.

Obloha v dialke náhle vzplanula delostreleckou paľbou. Evelyn zdvihla hlavu a skonštatovala, Nemyslela som si, že vo svojom veku ešte uvidím niečo také.

Nie sme rovnako staré?

Nie, nie sme.

Si staršia?

Áno. O osem rokov. Ťahá mi na šesťdesiatštyri.

To naozaj?

Áno, doliala si vína. Len mi je ľúto tých lastovičiek, dodala.

To sú dážďovníky, opravila ju Margaret.

Si si istá?

Áno, trvala na svojom Margaret. Tak štekajú dážďovníky. Oprela sa o chrbát stoličky a vydala zvuk, ktorý vôbec nepripomínal dážďovníka.

Dážďovník, zdôraznila pointu Margaret. Lastovička je, ako inak, spevavec, typický pre Florenciu. A hniezdič. To dážďovník nie je. Môžu za to jeho nohy. Slabé pazúriky, veľké rozpätie krídel. Patrí do radu Apodiformes. Apodiformes po grécky znamená „beznohý“. Aj belorítka je spevavec.

Dobrý bože, pomyslela si Evelyn. Čo nikdy neskončí?

Lastovičky, pokračovala Margaret, majú vidlicovitý chvost a červenú hlavičku. A dožívajú sa okolo osem rokov.

Aké deprimujúce. To nie je ani dvojciferné číslo. Myslíš, že lastovičie roky sú ako psie roky? chcela vedieť Evelyn.

Nie, nemyslím. O tom som nikdy nepočula. Dážďovníky sú tmavohnedé, ale v letku vyzerajú čiernavé. Aha, tam letia! zvolala Margaret. Hentam!

Kde?

Tam! Musíš s nimi držať krok, sú veľmi vrtké. Všetko robia počas letu.

Znenazdajky sa z mrakov zniesli dva sokoly a rozdrapili dážďovníka napoly.

Margaret zaúpela.

Všetko *robili* počas letu, skonštatovala Evelyn, sledujúc sokoly miznúce za stromami. Toto je vskutku lahodná kvapka *classica*. Či som to už hovorila?

Áno, hovorila, odsekla Margaret.

Čo už. Tak to hovorím znova. Neublížil mu ani rok okupácie. Zachytila majiteľov pohľad a ukázala na svoj pohár. *Buonissimo, signore!*

Signor si z úst vybral cigaretu, usmial sa a znova zdvihol ruku.

Evelyn sa pohodlne usadila a položila na stôl obrúsok. Ženy sa poznali sedem rokov. Na začiatku boli krátko milenkami, no potom túžba ustúpila spoločnému záujmu o toskánsku protorenesanciu – uspokojivý zvrat pre Evelyn, menej uspokojivý pre Margaret Akúsi. Dala sa na ornitológiu. Úsvit vojny – našťastie pre Evelyn – zabránil ďalšiemu vývoju udalostí, teda až do návštevy v Ríme. Keď dva týždne po vstupe Spojencov do mesta otvorila vchodové dvere vily svojej tety na Via Magento, uvidela v nich nečakanú návštevu. Prekvapenie! zvolala Margaret. Len tak ľahko sa ma nezbavíš!

Evelyn veru napadlo iné slovo ako prekvapenie.

Evelyn vstala a povystierala si nohy. Už sedím pridlho, zhodnotila a oprášila si z ľanových nohavíc omrvinky. V plnej výške pôsobila neprehliadnuteľne, oči mala inteligentné, pohotové rozlúsknuť rébus aj zašpásovať si. Pred desiatimi rokmi vymenila prešedivenú šticu za blond, a tak to aj zostalo. Pristúpila k signorovi a dokonalou taliančinou si vypýtala cigaretu. Vložila si ju medzi

pery, a keď sa naklonila k zápalke, pridržala mu ruku, aby sa mu netriasla. *Grazie*, zašepkala. Vtlačil jej balíček pevne do dlane a naznačil, že si ho má vziať. Znova mu podakovala a pobrala sa naspäť k stolu.

Stoj! zvolala Margaret.

Čože?

To svetlo v tvári. A tie tvoje zelené oči. Natoč sa mierne ku mne. Nehýb sa.

Margaret, pre zmilovanie božie.

Počúvni ma. Nehýb sa, a Margaret vzala fotoaparát a čosi na ňom nastavovala.

Evelyn si teatrálnie potiahla z cigarety (cvak) a vyfúkla dym smerom k podvečernej oblohe (cvak). Všimla si zmenu farieb, sadajúce slnko, nervózne krúžiaceho osamelého dažďovníka. Odhrnula si z čela kader (cvak).

Žerie ťa niečo, drahá?

Komáre, asi.

Zachytila som závan sentimentálnosti, nedala sa Margaret. O čom premýšľaš?

Čo je staroba?

Hovorí z teba ponorková choroba. Keď už nedokážeme ísť vpred a len cúvame.

To je fakt, súhlasila Evelyn.

A nemecké míny tomu tiež nepomáhajú.

Jednoducho chcem ísť do Florencie. Niečo robiť. Byť užitočná.

Prišiel majiteľ a poodnášal zo stola tanieri. Po taliansky sa ich spýtal, či sa dajú kávu a grappu. To by bolo skvelé, odpovedali, a on na to, aby sa nešli znovu túlať a že jeho žena im potom pôjde zavrieť na izbe okenice. Ach, a nemali by chuť na figy?

Och, si, si. *Grazie*.

Evelyn sledovala, ako odchádza.

Margaret prehovorila, Chcela som sa ťa niečo spýtať. Robin Metcalfe spomínal, že si sa stretla s Forsterom.

S kým?

S tým s Vyhlídkou.

Evelyn sa usmiala. Ach ták.

Podľa Robina Metcalfa ste sa s Forsterom priatelili.

Aké absurdné! Spoznali sme sa za jedálenským stolom, sedeli sme oproti sebe, ak to musíš vedieť, a večerali varenú hovädziniu. V príšernom Pensione Simi. Boli sme zbadačenou bárkou na brehoch Arna a zúfalo túžili spoznať skutočné Taliansko. No pri kormidle stála nefalšovaná Londýnčanka, naša domáca.

Londýnčanka?

Áno.

Prečo Londýnčanka?

Ja neviem.

Ale čo robila vo Florencii?

Nespýtala som sa.

Teraz by si sa, povedala Margaret.

Teraz by som sa určite, súhlasila Evelyn, vytiahla z balíčka cigarety a vložila si ju do úst.

Zrejme sem prišla robiť pestúнку, usúdila Margaret.

Áno. Zrejme, pripustila Evelyn a otvorila škatuľku zápaliel.

Alebo guvernanku. To bude ono, uzavrela tému Margaret.

Evelyn škrtila zápalkou a vdýchla.

Vedela si, že píše knihu? chcela vedieť Margaret.

To ani náhodou. Sotva doštudoval, ak si dobre spomínam. Ešte bol pokrytý placentou promócií – hanblivý, neohrabaný, poznáš také typy. Vstupoval do sveta bez akýchkoľvek skúseností.

Neboli sme všetci takí?

Áno, asi boli, pripustila Evelyn, vzala si figu a palcami stlačila mäkkú, poddajnú šupku. Asi boli, zopakovala potichu.

Roztrhla plod napoly a zapozerala sa na eroticky pôsobiacu farbistú dužinu. Zapýrila sa, keby nič, vyhovorila by sa na večerné svetlo, účinok vína, grappy a cigariet, ale v srdci, v skrytej a naj-

prísnejšie stráženej časti vnútra, ju rozopla spomienka. Pomaly – veľmi pomaly – ako zips.

Hoci zvláštne charizmatický, pokračovala, vynoriac sa v prítomnosti.

Forster? spýtala sa Margaret.

Áno, keď bol sám. Ale matkina prítomnosť ho dusila. Každé karhavé slovo bolo ako zatlačenie na vankúš. Čudný vzťah. To mi najviac utkvelo v pamäti. Jeho matka s parazólom a vonnou soľou a on v nepadnúcom obleku s obchytaným bedekrom.

Margaret sa načiahla za Evelyninou cigaretou.

Spomínam si, že sa objavoval v okamihoch ticha. Nebolo ho počuť, len vidieť. Vysokého a vyzbiabnutého v rohu. Alebo v salóne s poznámkovým blokom. Škriabal ako o život. Čo videl okolo seba.

Tak sa to začína? vrátila jej cigaretu Margaret.

Čo?

Kniha.

Hej. Asi áno.

Momentky, ktoré nezachytí nik iný. Posvätné chvíľky všedného dňa. Chopila sa fotoaparátu (cvak). Ako je táto (cvak). Alebo táto.

Bože dobrý, Margaret, môžeš s tým už prestať? Čo to do teba vošlo?

Margaret spustila fotoaparát. Nevidíš, čo vidím ja, povedala zvodne.

Máš niečo na zuboch.

Prečo si mi to nepovedala?

Povedala. Pred sekundou.

Margaret sa otočila a rukou si zakryla ústa. Jazykom si prechádzala hore-dolu po rezákoch.

Lepšie? vycerila zuby.

Áno, prisvedčila Evelyn.

Margaret odrazu zmenila rozostavenie popolníka, fig a vínového pohára. Prestavila clonu (cvak). Posunula vínový pohár a balíček cigariet (cvak) (cvak) (cvak) (cvak) (cvak).

Do Florencie som prvýkrát prišla ako dvadsaťjedenročná, vravela som ti? nebola si istá Evelyn.

Áno, myslím, že to vedia všetci, Margaret na to.

Aha.

Evelyn pokračovala, Domáca v Simi mala služobnú, také dievča pre všetko. Keď sme jedli, vždy postávala v kúte jedálne. Neprestajne nás pozorovala. Sledovala, kedy nám treba naložiť a kedy spratať zo stola. Premeriavala si nás.

(Cvak.)

Bola príťažlivá, zhodnotila Evelyn. Bystrá. Pekná.

(Cvak.)

Margaret si znova sadla. Aká pekná?

Ako Leonardo, špecifikovala Evelyn.

Ktorý?

Dáma s hranostajom.

Hm? nadvihla Margaret obočie.

Nebola tak oblečená, prirodzene – počas večere chodila väčšinou v čierno-bielom a pri raňajkách v bielom. Veľmi rezervovaná, ale to bolo v tých časoch bežné, samozrejme. Všetci sme boli takí, domnievam sa – ale tá pokožka a oči... Pramienok vlasov cez čelo. Rumeneč na lícach.

Zdá sa, že ťa dosť uchvátila.

Všetkých uchvátila, spresnila Evelyn.

Aj Forstera?

To nie. Ten je na chlapov.

Evelyn sa odmlčala. Oklepala popol z cigarety a Margaret ju uprene pozorovala.

V ten večer, o ktorom hovorím, tam nebol, pokračovala Evelyn. Mala som narodeniny. Ešte nedorazil.

Ako sa volala? prerušila ju Margaret.

Nepamät...

Ale no ták, dajme jej meno...

... radšej nie...

Niečo ako Beatrice!

Pre zmilovanie božie, Margaret! O meno tu nejde. Ide tu o ten *moment*. To je celé. Jej meno nie je dôležité.

Apologees, ospravedlnila sa Margaret, teatrálne sa zaklonila a chopila sa zvyšku svojej grappy. *Continuez*, vyzvala ju.

Evelyn pokračovala, Vedela, že čoskoro budem mať narodeniny, lebo medzi hosťami sa o tom hovorilo už niekoľko dní, a hoci nevedela dobre po anglicky, toľko pochopila. Pozoruhodné vnímanie sveta. Nič nevravieť, ale rozumieť všetkému. Spýtala sa londýnskej signory, či by nám mohla v ten večer navariť – vlastne mne –, pripraviť nám hostinu ako žiadna iná. Signora bola, samozrejme, nadšená a dlho sa medzi nami nezdržala.

Čo nebola ktovieaká strata, tipovala Margaret.

Veru nebola, prisvedčila Evelyn. Pamätám si, že som bola od radosti bez seba, keď som zišla dolu a...

Chceš povedať, že ťa nikto nesprevádzal? prerušila ju Margaret.

Nie. Až do Ríma som cestovala bez garde.

Bez garde? Ako je možné...

Margaret, prosím. Boli sme netradičná rodina. Škandál bola naša iniciácia. Môžem pokračovať?

Margaret jej pokynula, že môže.

Mala som si uvedomiť, že sa chystá niečo výnimočné. Vošla som do salónu a rozhostilo sa ticho. Constance Everlyová sa na mňa usmiala, vzala ma za ruku a...

Constance Everlyová?

Áno.

Tá poetka?

Áno. Poetka Constance Everlyová, Margaret.

Evelyn sa vyčerpane zvalila na operadlo. Asi sa to nezaobíde bez prerušovania.

A? pobádala ju Margaret.

A čo?

Constance Everlyová ťa vzala za ruku...

A. Stisla. Ju, pokračovala Evelyn.

Prečo rozprávaš tak divne?

Pre prípad, že by si ma znova chcela prerušiť. Robím prestávky. Medzi. Slovami. Aby si do toho mohla skočiť a nemusela ma pre...

Dočerta, Evelyn, tak to už vyklop.

Evelyn sa zasmiala a spustila. Constance ma voviedla do jedálne. Kam ti len padol pohľad, blikali sviečky a v strede stolov sa vynímali malé nádoby s parmskými fialkami – o takom čase sú ešte mimoriadne vzácne – a vetvičky rozmarínu, a tá vôňa bola opojná. Celá výzdoba mala myšlienku, cieľ zaučinkovať na tých, čo tam prídu. Na stole bolo víno vo veľkých hlinených krčahoch a vo *fiaschi* – fľašiach obalených v slame –, mladá žena mi naliala a ponúkla mi stoličku. Za mnou vošli ostatní hostia a spolu sme híkali nad tým krásnym okamihom, nad *bellezza*. Konečne sme sa dočkali autentického a lúbežného talianskeho večera. Naservirovala nám jednoduché *pappardelle* s ragú...

Tipujem, že použila varenú hovädzINU, vstúpila do toho Margaret.

A králik s bielou fazuľou a horké byliny nazbierané popri ceste vo Fiesole alebo Settignano, ktoré uvarila na štýl *ripassati* s cesnakom a olejom. A keď sme mali všetci naložené, vyšla z kuchyne a postavila sa do kúta, do tieňov, a sledovala, ako jeme. Náš pôžitok bol jej pôžitkom. Nedokázala som od nej odtrhnúť oči. Mala som dvadsaťjeden, keď som dostala do daru tento moment. Do daru, ktorý presahoval moje chápanie. Až neskôr som porozumela tomu, čo mi ponúkla.

Aha. A čo ti ponúkla?

Dvere do jej sveta. Na nezaplatenie.

Margaret si naliala ďalší pohár grappy a chlipkala ho. Pery mala pevne stisnuté. Nikdy si mi o tom nerozprávala, precedila.

Nie?

Myslím, že by som si to pamätala. Prečo teraz?

Áno, prečo teraz? zamyslela sa Evelyn. Ten králik.